

Ігор ДРОГОБИЦЬКИЙ
(Івано-Франківськ, Україна)

**ЧИННИКИ ПОСТАННЯ СВІДОМОСТІ СПРОТИВУ:
ДОСВІД РУХУ ОПОРУ СЕРЕДИНИ ХХ ст.
У ПОРІВНЯННІ ІЗ СЬОГОДЕННЯМ**

Діяльність націоналістичного крила національного Руху Опору середини ХХ ст. є одним із визначальних проявів, що ними окреслювалася тяглість боротьби за утвердження одного із чільних складових національної ідеї – утілення права на державний суверенітет. Російсько-українська війна, що є основним викликом для національної спільноти у сьогоденні, безпосередньо стосується згаданого вище компоненту національної ідеї. Через це доречним видається пошук та аналіз чинників постання свідомості спротиву, що до них вдавалися представники революційного (бандерівського) крила Організації Українських Націоналістів (ОУН (б)) із метою згуртування суспільності у протистоянні із нацистським та радянським тоталітарними режимами. Означена робота із згаданими чинниками уможливорює напрацювання базових ідей, придатних до використання у протидії наративам гібридного протистояння, що розгорнуте російським агресором у рамках теперішньої війни із Україною.

Одним із визначальних елементів протистояння ОУН (б) із окупаційними структурами тоталітарних режимів було чітке означення цілей, що їх планувалося досягнути. Визначальна мета полягала у здобутті Української Самостійної Соборної Держави (УССД). У програмових документах стверджувалося, що «Організація Українських Націоналістів бореться за Українську Самостійну Соборну Державу, за право кожного народу на самостійне державне існування» [3, 236]. Події сьогодення підкреслюють злободенність цього вектору, бо ж війна РФ розпочата з метою *de facto* знищення української державності, або ж її деформації до рівня «кишенькового» утворення. Такий стан обумовлює необхідність використання згаданого досвіду, тобто чіткого окреслення мети військового протистояння.

У процесі реалізації згаданого вище завдання представниками радикального крила націоналістичного представництва національного Руху Опору вказували на необхідність використання спектру засобів, що враховували б як внутрішньо так і зовнішньополітичні обставини існування національної спільноти. До одного із визначальних чинників здобуття УССД відносилося національне військо. Щоправда кристалізація ідеї про необхідність формування збройних сил (ЗС) і подальшої розгорнутої боротьби із противниками справи національного суверенного державотворення пройшла декілька етапів. Останні ознаменувалися появою і розбудовою відповідних збройних структур – Української Народної Революційної Армії (УНР), Української Повстанської Армії (УПА), Української Народної Самооборони (УНС). Підкреслювалося, що національні ЗС є ключовим чинником забезпечення не тільки реалізації суспільно-політичних завдань, але й існування національної спільноти загалом. Сьогодні також засвідчує життєву необхідність у існуванні та постійному зміцненні ЗС. Таким чином свідомість опору окрім визначення цілей передбачає не менш чітке означення інструментів їхнього досягнення. У цьому контексті ЗС є одним із фундаментальних елементів.

Окремо хотілося б наголосити на підкреслюванні представниками ОУН (б) усвідомленого розуміння учасниками Руху Опору власної причетності до боротьби за УССД. В окремих відозвах констатувалося, що «ідеал української державності опиниться поза межами можливого тільки тоді, коли ми самі відмовимося від нього» [2, 266]. Необхідність актуалізації цього чинника випукло проглядається у сучасному протистоянні з російським агресором. Формування відповідної позиції у широких верст вітчизняного соціуму розглядається як один із визначальних факторів перемоги у війні, яка набула форми протистояння на виснаження. Надзвичайно виразно це проглядається у наступних строфах: «Батьківщині милій знання всі і сили, Всі наші чуття, і кров і життя В офірі ми зложим...І ми переможемо!» [1, 121].

ЛІТЕРАТУРА

1. «Саник». Повстанський стяг (Збірник революційних пісень) 1947. В кн.: *Літопис УПА. Основна серія*. Торонто: Вид-во “Літопис УПА”, 1989. Т. 12. Третя Подільська Воєнна Округа УПА

“Лисоня”. Документи і матеріали / Ред. Євген Штендера. С. 89–121.

2. Моряк Ю. М. Що далі? / Михайло Палідович. *Ідея і чин. Рік. III (1944). № 1 (6)*. В кн.: *Літопис УПА. Основна серія*. Торонто: Вид-во «Літопис УПА», 1995. Т. 24. *Ідея і чин: Орган Проводу ОУН, 1942–1946. Передрук підпільного журналу / Під ред. Ю. Маївського і Є. Штендери*. С. 265–270.

3. Постанови III-го Надзвичайного Великого Збору Організації Українських Націоналістів, що відбувся в днях 21–25 серпня 1943 р. (Неповний текст). *Ідея і чин. Рік. II (1943). № 5*. В кн.: *Літопис УПА. Основна серія*. Торонто: Вид-во “Літопис УПА”, 1995. Т. 24. *Ідея і чин: Орган Проводу ОУН, 1942–1946. Передрук підпільного журналу / Під ред. Ю. Маївського і Є. Штендери*. С. 223–237.